

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opggericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGDIENST TELEFOON 4519.

KOLONIAAL

ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST“:
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

CORN. DE JONG ATELIER VOOR MODERNE FOTOGRAFIE Zeestraat 63 :: Den Haag :: Tel. 6038

INHOUD: Goede vooruitzichten voor de Inl. Kunstnijverheid. — Olifanten op Borneo. — Uit de Oost-Ind. Mail. — Suriname. — Curaçao. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Leestafels. — Mededeelingen. — Ingezonden.

Goede vooruitzichten voor de Inl. Kunstnijverheid.

De teekenen des tijds wijzen op meerdere behartiging van de belangen der Inlandsche kunstnijverheid in den Oost-Indischen Archipel. De nieuw benoemde Gouverneur-Generaal en vooral ook Mevrouw van Limburg Stirum voelen véél voor het mooie handwerk der inboorlingen. Waar zij pas uit Stockholm komende, van nabij hebben gezien hoe prachtig de heensjöd in de Scandinavische landen ten bate der geheele bevolking is opgebloeid onder doelmatige aanmoediging en deskundige leiding bij een blijvende organisatie, daar mogen wij ons overtuigd houden, dat zij van uit Buitenzorg alles zullen in het werk stellen om iets dergelijks tot stand te brengen voor de Inlandsche kunstnijverheid, zoowel op Java als in de Buitenbezittingen.

Olifanten op Borneo. 1)

Onder dit opschrift bevatte de „N. R. Ct.“ van 14 Jan. j.l. onder „Wetenschappelijke berichten“ een stukje, ondertekend „H.“ van den volgenden inhoud:
„Is lees daar in een boek van Hugh Clifford 2) dat de frankiskaner monk John de Marignoli, een Italiaan, die in 1338 overland naar China reisde en over den Maleischen Archipel in 1346 of 1347 naar Europa terugkeerde, ook Brunei (Britsch Noord-Borneo) zou hebben aangedaan en dat door vrouwen werd geregeerd; de koningin bezat een mooi paleis, waarvan de wanden behangen waren met historische schilderijen“. Ook maakt deze reiziger gewag van apen met menschengezichten, die in de bosschen werden aangetroffen en van „olifanten, die gebruikt werden, voornamelijk door de vrouwen“ (pag. 40).
Clifford zegt iets verder, dat toen Magellan in de 16de eeuw Brunei bezocht, „tamme olifanten er talrijk waren“ en dat „de bosschen van Noord-Borneo het eenige deel van 't eiland is, waar deze dieren thans nog in wilden staat rondloopen“.
Daar, naar ik meen, 't feit dat ook op Borneo olifanten worden gevonden, niet algemeen bekend is, vestig ik hierop de aandacht van belangstellenden“.

Het is naar aanleiding van dit onderschrift, dat ondergeteekende, als belangstellende, voor dit onderwerp even aandacht vraagt.

We zullen hierbij het voetspoor van Clifford niet volgen en de bewijzen, dat op Borneo inderdaad olifanten worden aangetroffen, niet ontleenen aan schrijvers uit het verre verleden, doch aan echt Nederlandsche bronnen uit de 19e en 20e eeuw.

Ter inleiding wordt evenwel een oogenblik het woord

verleend aan den vroeger vooral zoo algemeen gevierden schrijver Ds. Valentijn. In zijn standaardwerk, de eerste samenvattende beschrijving — Encyclopaedie als het ware — van Ned.-Indië, verschenen tusschen de jaren 1724—1726, is Borneo al bijzonder stiefmoederlijk behandeld. 1) Van Borneo's fauna weet Valentijn dan ook slechts het volgende te vertellen:

„Binnen in 't land is het vol zwaare gebergten en alomme met zulke digte en akelige bosschagien bezet, dat er niet door te komen is. Men heeft in de zelve een soort van Aapen..... en ook een soort van Bokken..... Ik hebbe van die Aapen gezien die spierwit, en ook eenige die pikzwart waren; ook vallen er Orang Hoetangs of boschmenschen, een soort van zeldzaame Aapen, die regt over eind gaan, in allen deelen de gedaante en manieren van een mensch hebben, en aan de welke niets dan de spraak ontbreekt..... Men heeft er van die soort van Egels, of stekelvarkens, waar in die heerlijke P e d r a de Porco, of varkensteen valt. Mogt men dit land eens wat dieper onderzoeken, men zou er zekerlijk schatten, die nog onbekent zijn, vinden.“

Dit is het weinige wat V. van de dierenwereld van een der grootste eilanden der wereld weet te vertellen; men ziet het: van het voorkomen van olifanten rept hij met geen enkel woord.

Een groot tijdperk overslaande, een tijdperk waarin voor de kennis van Indië, op natuurwetenschappelijk gebied althans, op een enkele uitzondering na door Nederlanders zoo goed als niets werd verricht, vragen we nu de aandacht voor den bekenden Dr. Salomon Müller.

In zijn mooi en groot (maar zeer onvolledig) werk over de zoogdieren van den Indischen Archipel 2) zegt de schrijver ter zake:

„Of Borneo ook olifanten bezit, durven wij, ondanks al de door ons in het werk gestelde onderzoekingen, evenmin stellig te ontkennen, als te bevestigen. Ritter verklaart zich, in zijn klassieke Erdkunde, voor het laatste gevoelen, en ons zelve is op Banjermassing, door meer dan eenen Maleier verhaald, dat zich aan gene zijde van het groote gebergte des binnenlands zulke dieren zouden ophouden. Het is nu alleszins in het oog vallend, dat deze berigten, met die, welke zich Ritter heeft ten nutte gemaakt, in het algemeen met elkander overeenstemmen: want de geleerde Aardrijkskundige merkt uitdrukkelijk op, dat de olifanten slechts op eenen enkelen hoek des eilands aanwezig zijn, en wel aan de naar het vaste land gekeerde, Noord-west-zijde, in de districten Oengsang en Paitna. Al te dikwerf echter schrijven de reizigers elkander blindelings na, zonder zich met een nauwgezet onderzoek der bronnen hunner voorgangers genoegzaam bezig te houden. Pigafetta reeds, deelde in Magalhães' Reis mede, dat zij bij hunne aankomst in de stad Borneo, met twee olifanten naar den koning Siripada gereden waren. Wie zal intusschen voor de waarheid instaan, dat deze dieren aldaar geboren en niet van Sumatra of het

vaste land herkomstig waren? Want ook op Java worden somwijlen jonge olifanten van Palembang of uit andere streken der Lampongs overgebracht en de inlandsche vorsten van Soerakarta en Djokjakarta zijn gewoonlijk in het bezit van een of meer dezer, door hunne monsterachtige grootte vrees en verwondering inboezemende schepsels. De inboorlingen op de Zuid- en Westkusten van Borneo schijnen dit dier in de door hen bewoonde gedeelten nimmer opgemerkt te hebben en ook de bovenbedoelde Maleijers, volgens dewelke zich hetzelfde in het noorden des eilands zoude ophouden, hebben de zaak bloot van hooren zeggen.“

Wat leeren wij dus uit het bovenstaande? De heer Müller, van wien wij mogen veronderstellen dat hij de toenmalige betrekkelijke literatuur ter zake volkomen beheerschte, durft in — zeg 1840 — nog niet het voorkomen van olifanten op Borneo als een vaststaand feit neder te schrijven. Blijkbaar schenkt hij geen onvoorwaardelijk geloof aan de berichten van oudere schrijvers.

Waar Valentijn in het begin der 18e eeuw heelemaal zwijgt en ongeveer anderhalve eeuw later Müller slechts schoorvoetend de mogelijkheid van die aanwezigheid aanneemt, komt er een veertigtal jaren daarna eene mededeeling, die eigenlijk allen twijfel in eens opheft. De toenmalige Assistent-Resident I. van Nieuwkuijk schreef toch in een uitvoerige beschouwing over „Exploitatie door Nederlanders van de Noord-Oostkust van Borneo“: 1)

„Wijders ontmoette ik niet alleen de sporen, maar ook vele uitwerpselen van olifanten en bekwaam dus de overtuigende bewijzen, dat deze dieren in de Tidoengsche landen (Oost-Borneo) aanwezig zijn, iets wat mij trouwens reeds dikwijls ten stelligste door inlanders verzekerd was.“

Deze positieve mededeeling van Nieuwkuijk wordt bevestigd door een artikel van den toenmaligen directeur van het museum te Leiden, Dr. F. A. Jentink, die onder het opschrift „De olifant en de rhinoceros op Borneo“ 2) een beschouwing aan het onderwerp wijdde, doch zonder de verklaring van Nieuwkuijk te kennen. Uit dit artikel blijkt niet alleen hoezeer de meeningen ten deze nog uiteenliepen, doch tevens wordt onomstootelijk bewezen, dat de olifant op Borneo voorkomt.

Het spreekt van zelf, dat jongere schrijvers zich be-roepen op de verklaringen van Dr. Jentink (we noemen bijv. Carl Bock in zijn in 1887 verschenen boekwerk). 3)

De Encyclopaedie van Ned. Indië 4) vangt een artikel over den olifant (bl. 70), dan ook aan als volgt: „De olifant wordt op Sumatra in de Noordelijke helft van het eiland gevonden, op Borneo slechts in het Noord-Oostelijke gedeelte.“

Terwijl J. H. van Balen in zijn populaire (fraai geïllustreerde) beschrijving der zoogdieren van den Indischen Archipel 5) nu ook gerustelijk durft zeggen: „De Indische olifant bewoont in den Archipel alleen de eilanden Sumatra en Borneo.“

Doch niettegenstaande de verklaringen van de bovengenoemde schrijvers uit het laatst der vorige en het begin dezer eeuw, zou bij sommigen nog twijfel kunnen be-

1) In stede van de wekelijksche rubriek „Oost- en West-Indisch literatuur-overzicht“, waarvoor ditmaal gegevens ontbreken, plaatsen wij het ondervolgende.
2) Hoewel „H.“ het niet zegt bedoelt hij H. Clifford's in 1904 te Londen verschenen geschrift: „Further India, being the story of exploration from the earliest times in Burma, Malaya, Siam and Indo-China“.

1) Hier kon onze dominee dan ook niet ongevraagd beschikken over de aantekeningen van zijn blinde „vriend“, den beroemden G. E. Rumphius, die op Amboina verblijf hield!
2) Een deel vormende der „Verhandelingen over de natuurlijke geschiedenis der Ned. Overzeesche bezittingen, door de leden der Natuurkundige Commissie in Indië en andere schrijvers, uitgegeven op last van den Koning, door C. J. Temminck“. Leiden, 1839—1844.

3) Tijdschr. voor Ned.-Indië, 1883, I, bl. 163.
4) Tijdschr. Ned. Aardr. Gen. 1884, I, bl. 554.
5) Reis in Oost- en Zuid-Borneo, van Koetei naar Banjermassin, bl. 111.
6) Deel III (verschenen in 1902).
7) De dierenwereld van Insulinde in woord en beeld, I. De zoogdieren. (Deventer, 1914).

O. C. L. VOSVELD,
Opticiën - Instrumentmaker.
Korte Poten 42 - Tel. 3957 - Den Haag.

staan aan de juistheid hunner beweringen. Dat daarvoor thans echter absoluut geen reden meer is, blijkt uit de volgende, ongetwijfeld hoogst belangrijke mededeelingen, ontleend aan het „Verslag der Commissie tot uitzetting op het terrein van de tusschen het Nederlandsche gebied en Britsch Noord-Borneo vastgestelde grens” 1) een rapport, dat — ook op ethnographisch gebied bijv. — veel meer bevat dan uit den titel valt af te leiden.

In het jaartal dier expeditie leest men op blz. 23: „Zij (d.w.z. sergeant Geldof met eenige Dajaks) hadden aan Kw. Naoendoeng nog een ontmoeting met een olifant gehad, die evenwel zonder ongelukken was afgevoerd.”

Bl. 64: „Olifanten hadden zij, na de eerste ontmoeting gedurende het verblijf van Geldof, niet meer gezien, waarschijnlijk was het die hier een beetje te levendig geworden..... Moeilijkheden werden bij de opvaart niet onderhouden, de rivier stroomde zeer kalm tusschen lage, vlakke oevers, een uitgezocht terrein voor olifanten. Onderweg ontmoetten wij meerdere sporen van deze vrienden, waar zij zich n.l. van den oever in de rivier hadden laten afzakken; sommige waren eerst eenige dagen oud.”

We volstaan met deze aanhalingen, ofschoon in het verslag nog andere mededeelingen ter zake worden aangetroffen.

Men ziet uit het bovenstaande, dat „H.” in de „N. R. Ct.” zijne mededeelingen omtrent het voorkomen van olifanten op Borneo, zij het uitsluitend in het Noordoostelijk gedeelte, niet behoefde te ontleenen aan den Engelschen schrijver Clifford, doch de bevestiging had kunnen vinden in verschillende Nederlandsche bronnen, vooral van den laatsten tijd.

Den Haag, 31 Jan. 1916.

W. C. MULLER.

Uit de O. I. Mail.

Bij gebrek aan nieuwe mailberichten, nemen wij het volgende uit het „Soer. Hbl.” en „Locomotief” over, dat de vorige week uit plaatsgebrek bleef liggen:

Inlandsche Landbouwers.

Er zijn heel groote verwachtingen gekoesterd van de zoogenaamde desa-landbouwscholen, die den inlander met den patjol in de vuist zouden opleiden tot een practisch landbouwer.

De landbouw-ambtenaren van hoog tot laag hebben zich voor het onderwijs en de voorlichting ingespannen. Daarmede moest de toekomstige verheffing van den landbouw voorbereid worden.

Het stroomde leerlingen.

De landbouwer moest landbouwer blijven — zich niet een geleerd landbouwkundige voelen na de minimale hoeveelheid kennis, in de school opgedaan.

Hij moest zijn werk in de sawah blijven liefhebben.

Maar dat wil er blijkbaar nog niet in, zegt de „Pr. Bode.”

Van de 18 jongelui, die in 1914 met een eindexamen de inlandsche landbouwschool te Soreang verlieten, is er niet één naar de desa als landbouwer teruggekeerd.

Drie jongens zijn hulponderwijzer aan de landbouwscholen in de Preanger geworden, drie desa-onderwijzers, zes zijn geplaatst op de gouv. kina-onderneming Tjinjireoan, en enkele anderen op particuliere ondernemingen als mandoer, enz.

De enkele jongens, die geen plaatsing hebben gevonden, loopen eenvoudig in hunne dessa's rond, soms den landbouwleeraar aansprekend of hij geen baantje voor hen weet!

Hun wordt aangeraden tani te worden, maar zij doen het niet.

Daar in de omstreken van Soreang klein bedrijf hoofdzaak is, hebben al degenen, die met den naam tani bestempeld worden, niet zooveel grond, dat zij uitsluitend van het landbouwbedrijf kunnen leven. Dit is hoogstwaarschijnlijk mede oorzaak, dat de jongens bijna allen een baantje zoeken, in stede van als inlandsche boer naar de desa terug te keeren.

Maar vooral missen de jongens de energie om — onder misschien eenigszins moeilijke omstandigheden — van het geleerde te profiteren.

In het vervolg zal bij de toelating van leerlingen er zooveel mogelijk op gelet moeten worden, dat een groot percentage der leerlingen zoons van lieden zijn, die een flink stukje grond bezitten, om de jacht op „baantjes” te voorkomen.

De eerste lichter van de school is, zooals we hierboven schreven, vrijwel geheel in „baantjes” te land gekomen.

Voor de tweede „lichting” die de school verliet, had de regeering geen baantjes meer. Die zijn maar niet in oneindig getal te scheppen. En toen lieten de nog school gaanden merken, dat, als ze toch geen baantje kregen, ze ook lak aan den heelen landbouw hadden.....

Het opheffingswerk is moeilijk!

Rubberproductie.

De directie van het caoutchoudbedrijf bij het boschwezen deelde mede, dat de productie van het caoutchoudbedrijf van het boschwezen over de maand October j.l. heeft bedragen 38074 halve kilogrammen.

Directe radiografische verbinding Indië—Nederland.

Men schrijft aan de „Loc.”:

Telkens is er in den laatsten tijd sprake van het tot

1) Batavia, Landsdrukkerij, 1913, fol. Met platen en kaart.

stand brengen van een radiografische verbinding tusschen Indië en Nederland, en wel door middel van twee tusschenstations, op vreemden bodem te stichten.

Men zou daaruit af kunnen leiden, dat een directe verbinding, dus zonder tusschenstations, niet mogelijk is.

Volgens een deskundige echter, dien ik ontmoette, en die vertrouwd is met den radiografischen dienst op oorlogsschepen, is zulk een directe verbinding geenszins onmogelijk. Volgens de inlichtingen van genoemden deskundige was het n.l. reeds aan den radiografischen dienst in Duitsch Zuid-West-Afrika nu en dan gelukt directe mededeelingen op te vangen, afgezonden door het groote station te Nauen in Duitschland. Deze afstand bedraagt circa 8000 K.M., terwijl het ontvangstation in Duitsch-Zuid-West-Afrika wel niet zeer krachtig zal zijn geweest.

De afstand tusschen de bestaande stations Scheveningen—Sabang, bedraagt circa 10.000 K.M., maar deze richting kruist geen zeer hoog bergland, wat wel met de verbinding Nauen—Swakopmund het geval is.

Het station te Nauen is zeer krachtig, heeft o.a. een zeer hoogen hoofdtoren. Te Scheveningen en te Sabang zouden nog krachtiger installaties en nog hooger torens noodig zijn. Volgens mijn zegsman zijn zeer groote installaties weinig afhankelijk van atmosferische invloeden, door het werken met groote golfengten.

De Nederlandsche industrie is in staat te achten, torens, zoo noodig, van 300 Meter hoogte en machines van duizenden paardekrachten te verschaffen. Ook de kosten kunnen geen bezwaar vormen. Zelfs niet wanneer een uitgaaf van 2 à 3 miljoen noodig is. Een rechtstreeksche radiografische verbinding is zoo zeer in 't belang der defensie, dat men gerust een oorlogsschip daardoor uitgespaard kan achten en een oorlogsschip kost verscheidene miljoenen meer. Maar ook ons handelsbelang wordt door de verbinding ten zeerste gebaat, en last not least, onze politieke positie.

Is de zaak echter wel heusch technisch mogelijk? Mijn deskundige kan het mis hebben. Aan de andere zijde kunnen deskundigen, die de directe verbinding niet mogelijk achten, over te weinig durf beschikken om zich in zulk een grootsch plan in te denken. Intusschen schijnt de instelling van een officieele commissie van „onderzoek naar de technische mogelijkheid van een directe radiografische verbinding tusschen Nederland en Indië” de enig mogelijke eerste stap om nader te komen tot een groot doel.

Ik hoop zeer, dat zulk een commissie door de Regeering zal worden in 't leven geroepen, want ik heb een sterken indruk, dat mijn deskundige het niet mis had!

PERSONALIA.

Een Afscheid.

Den 16den December zou de gemeente-secretaris van Soerabaja, de heer A. J. A. F. Eerdmans, die gemeente verlaten.

De heer Eerdmans heeft korten tijd geleden den 60-jarigen leeftijd bereikt en zijn gezondheidstoestand laat het helaas niet toe, dat hij de gemeentebelangen langer behartigt. De laatste maanden was de heer Eerdmans reeds sukkelende en het zal voor hem het beste zijn, het warme klimaat van Soerabaja zoo spoedig mogelijk den rug toe te keeren.

Op 52-jarigen leeftijd, nadat hij een langen gouvernements diensttijd achter den rug had — de heer Eerdmans was laatstelijk assistent-resident op de Buitenbezittingen — trad hij den 7den April 1906 in den dienst der gemeente. De secretaris kreeg toen een bescheiden kamertje in het stadhuis bij de Roode Brug; slechts een klerk hielp hem zijn werk eenigszins verlichten. Langzaam aan ging de gemeente vooruit, de heer Eerdmans fungeerde zeker als een der beste pioniers, totdat zij geworden is, wat zij thans is.

Dat de gemeente zijn werk heeft weten te waardeeren, blijkt wel uit het feit, dat hem een verhoogd pensioen is toegestaan: men heeft zijn 8 dienstjaren dubbel geteld.

Zoo gaat dan den 16den December een bekende figuur te Soerabaja ons verlaten.

In de afgelopen 8 jaren heeft de heer Eerdmans zich een vriend van het publiek weten te maken, iedereen stond hij met groote bereidwilligheid te woord.

Naar het „Soer. Hbl.” vernam, vestigt hij zich te Bandoeng.

Elders lezen wij:

In de geheime zitting van den gemeenteraad van Soerabaja werd de adjunct-gemeentesecretaris, de heer H. A. de Wildt, benoemd tot secretaris.

Tijdens den verloftijd van den heer Eerdmans, heeft de adjunct-secretaris getoond waartoe hij in staat is. Hij heeft dagen achtereenvolgend om de gemeente-administratie bij te houden, hetgeen hem dan ook volkomen gelukt is.

Naar de pestbestrijding.

Naar wij vernemen heeft de officier van gezondheid der 1e klasse, de heer A. J. Jochems, pensioen gevraagd en tevens overgang bij den dienst der pestbestrijding.

Indische luchtvloot.

Het „Bat. Nbl.” verneemt, dat luitenant Ter Poorten binnenkort naar Amerika zal vertrekken, om 20 toestellen voor het leger te koopen.

Met pensioen.

De resident van Djambi, de heer Kamerling, heeft

De Haagsche Commissiebank

37-39 Prins Hendrikstraat - - - 's-Gravenhage.

Effecten - Coupons - Beleenin

Prolongatie - Deposito - Cheques

Safe-Inrichting.

C.L. BOUCHER
WOONT
PAPE STRAAT 11
SPECIALITEIT IN
AMERIKAANSCH KANTOOR
ARTIKELEN - VULPENHOUDERS
BOEKBINDERIJ - BOEKDRUKKERIJ
STEMPELINRICHTING

Middelbare School v. Handel en Administratie.

LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

AFD. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met als onderbouw eene H. B. S. met 3 j. cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijkgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. **Bijzondere Hogere Burgerschool met 5-jarigen cursus.** Eveneens officieel als zoodanig erkend.

De 1e en 2e klasse van de beide richtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-j. c. eerst beslist behoeft te worden na het afloopen der 2e klasse.

De school wordt ook door Meisjes bezocht.

Prospectus en inlichtingen bij den Directeur
F. TIJMSTRA.

TIMMERS & FOEKENS

Laan van Meerdervoort 26

TEL. HAAG 8755.*

Effecten — Bankzaken

Informatie-Bureau voor
Indische Fondsen.

Kleermakerij UNICUM

Hotspui 10 (5de Huis van af de) DEN HAAG. - Tel. 4947
Lange Poten.

CHEMISCH REINIGEN

REPAREREN

KEEREN

VERMAKEN

MODERNISEEREN

OPNIEUW VOEREN

OPPERSEN

OPZETTEN van zijden revers

STOPPAGE (onzichtbaar stoppen)

van Dames en Heerenkleeding.

Bijzonder geschoolde Uniformwerkers, te kl. D. en H. Coupeurs

UNICUM bepaald den prijs vooruit.
Alle werkzaamheden geschieden bij ons op eigen atelier.

P. B. VAN MOORSEL & CO

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.

Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het geheel
of ged. installeren van woningen.

een request ingediend, hem een eervol ontslag te verleenen met ingang van 7 Januari a.s.

Met binnenlandsch verlof.

De hoofdingenieur te Bandoeng, de heer Rotteveel, heeft een langdurig binnenlandsch verlof aangevraagd.

Suriname.

Het jongste Koloniaal Verslag (1915) heeft, vergeleken bij de vorige, eenige veranderingen ondergaan. Terwijl het verslag 1914 slechts 20 bladzijden bedroeg, is dat van 1915 uitgedijld tot 37. De verslagen over onderwijs, immigratie en kolonisatie, enz., die tot dusver onder de Bijlagen werden opgenomen, staan thans in het Verslag zelf. De Bijlagen beslaan in het jongste verslag slechts 39 bladzijden, tegen 53 in het vorige.

Bladerende in het Verslag 1915, trokken eenige mededeelingen onze aandacht:

Op blz. 3 lezen wij: „Was het mislukken der bacoven-cultuur, waarvan in het vorige verslag reeds melding werd gemaakt, een teleurstelling, de oorlog heeft nieuw licht doen vallen op de daaraan verbonden onzekerheid door stoornis in de geregelde vaart en afhankelijkheid van in het bijzonder daarvoor ingerichte stoomschepen; nieuwe gegevens voor eene latere overeenkomst kunnen daaruit worden geput.”

Duidelijk is ons de laatste opmerking niet. Moet men daaruit afleiden, dat de Minister van Koloniën de herleving van de bacoven-cultuur niet uitgesloten acht? Jammer dat op de aangehaalde woorden deze volgen:

„Intusschen ging de bacoven-planting voor uitvoer geheel te niet.”

Waren de planters niet zoo wijs geweest koffie en rubber tusschen de bacove te planten, dan zou het er met de plantages mooi uitgezien hebben.

Verder lezen we: „De cacao-aanplanting is vooruitgaande. De planters worden meer en meer overtuigd, dat het bestrijden der krulloten- en versteeningsziekte mogelijk is en dat de voortbrenging — zooals de proefnemingen hebben aangetoond — weer tot 2 K.G. cacao per boom is op te voeren bij een uiterst gering verlies aan versteening en daarmede de cacao-planting weer winstgevend is te maken.”

Naar onze meening moeten voorloopig alle krachten van het landbouwdepartement in Suriname worden samengetrokken op de bestrijding der cacao-ziekten. Een gezonde cacao-cultuur opent voor de kolonie een schoon verschiep.

„De sinaasappel-aanplant breidt zich uit. Een vrij goede oogst werd van de oudste aanplantingen in Juli en Augustus verkregen. Tengevolge van den oorlog konden de vruchten niet geregeld verscheept worden en moest het grootste gedeelte van den oogst op de plaatselijke markt tegen een lagen prijs verkocht worden.

Een paar kleine partijtjes, welke in het begin van den oogsttijd werden uitgevoerd, brachten een besten prijs op. De vooruitzichten voor dit nieuwe voortbrengsel voor uitvoer blijven gunstig.”

Op grond van mededeelingen, ons gedaan betreffende aanvoeren in 1915, moeten wij de laatste opmerking betwijfelen. Er schijnen in den handel in tropische vruchten hier factoren te bestaan, die een loonenden aanvoer belemmeren.

In het hoofdstuk Boschwezen vonden wij de volgende mededeeling:

„In de laatste maanden van het jaar werd in verband met het onder III (hoedenvlechterij) hiervoren vermelde meer aandacht gewijd aan den Mauritiuspalm, welke hier en daar in groote hoeveelheden verspreid voorkomt, juist op de allerarmste Surinaamsche gronden, namelijk zoowel op schrale hooggelegen zandsavanna's als in zwampsavanna's, terreinen welke tot dusver geheel waardeloos waren te achten.

De inzameling van het Mauritiusstroop op deze terreinen zal in den aanvang door de verspreidheid van den palm niet zonder moeilijkheden kunnen plaats vinden.

Er doet zich dus wellicht een nieuw terrein van werkzaamheid voor het boschwezen voor om te zorgen voor uitbreiding der bestaande Mauritiu-opstanden en bescherming tegen de in den drogen tijd herhaaldelijk optredende savanna-branden.”

Bedriegen wij ons niet, dan is er in de streek tusschen de Boven-Para en de Coropina-streek een heel bosch van deze palmen. Kappler — „Surinam”, sein Land, seine Natur”, enz. — deelt mede, dat men achter de schulpritsen urenlang, meer of minder breede zoetwaterzwampenvindt, die zelfs in den drogen tijd niet uitdrogen en waarin bosschen van de *Mauritia flexuosa* voorkomen, welke in geheel Suriname de veelvuldigst voorkomende palm is (blz. 5 en 25). Het doet daarom wel vreemd aan te lezen, dat men zou willen zorgen voor uitbreiding der bestaande Mauritiu-opstanden.

Uit het hoofdstuk boschwezen nog deze mededeeling:

„Het verzamelen van bladeren, enz. van belangrijke boschboomen en het verdere onderzoek van boomen en hout werd voortgezet. Verwacht wordt, dat binnen korten tijd zal kunnen worden ingediend een staat ter bepaling van de voornaamste Surinaamsche boschboomen naar de bladen, de schors en den bast.”

Voor den houtkap zou dit een groot gemak opleveren. Wij zouden in overweging willen geven ook de prachtige houtsoorten salie, slangenhout, enz. op te nemen, waarvan vroeger schoone meubelen gemaakt werden, maar die nu

niet meer ter markt komen. Zelfs de wetenschappelijke namen dezer beide houtsoorten zijn niet bekend, waarom toezending van volledig herbarium-materiaal, b.v. aan Prof. Pulle te Utrecht, zeer gewenscht is.

Nog een opmerking over het verslag: het is gezuiverd van vreemde smetten. „Totaal” is vervangen door „tezamen”, „totaal-generaal” door „in 't geheel”. Gelukkig is de zuivering niet zoover doorgevoerd, dat woorden als „immigratie” en „cultuurtuin” vervangen zijn.

* * *

Naar het „Vad.” meldt, heeft het Kamerlid L. N. Roondenburg dato 28 Jan. de volgende vragen aan den minister van Waterstaat gericht:

„1. Is het juist, dat van 10 Dec. 1915 tot 7 Jan. 1916 door den Kon. West-Ind. Maildienst geen mail is vervoerd naar West-Indië?”

2. Zoo ja, heeft de minister dan termen gevonden tot toepassing van art. 16 van het met de vennootschap aangegane contract, of is Z.Exc. van meening, dat (niettegenstaande art. 1 van bedoeld contract) in casu in het uitvallen van een vaart naar West-Indië, zonder meer moet worden berust?

3. Is het juist, dat tegenwoordig vrachtbooten van de Kon. Ned. Stoomboot Mij. gebruikt worden voor de vaart op West-Indië, terwijl door den Kon. West-Indischen Maildienst dezer dagen drie nieuwe moderne mailbooten, de „Ecuador”, de „Venezuela” en de „Columbia” naar het buitenland verkocht zijn en twee andere nieuwe schepen, de „Jan van Nassau” en de „Lodewijk van Nassau” door haar worden gebruikt in de wilde vaart?

4. Is de minister van meening, dat op deze wijze door de vennootschap een behoorlijke uitvoering wordt gegeven aan het bepaalde bij art. 2 van meergenoemd contract en dat onder de tegenwoordige omstandigheden door den Kon. West-Indischen Maildienst naar behooren wordt voorzien in een veilig en geregeld vervoer van passagiers en post naar West-Indië?”

Voor hen, die in goed vertrouwen op de aangekondigde vertrekdagen, hunne brieven geposteed hebben, hopen wij, dat de Minister de eerste vraag ontkennend zal kunnen beantwoorden.

Curaçao.

In de „Vrijmoedige” van 23 Dec. j.l. lezen wij: „Van onzen berichtgever te Philipsburg, St. Martin N. G., ontvingen wij met den pakketschoener „Estelle” onderstaand schrijven d.d. 11 dezer:

„Op den 8en November l.l. kwam Hr. Ms. pantserdekschip „Kortenaer” onverwachts en tot vreugde van de ingezetenen ter reede van ons eiland aan. Een half uurtje daarna is een gedeelte van zijne bemanning ongewapend naar Marigot gegaan, om een bezoek aan onze Fransche burenen te brengen. Omstreeks 2 uur des namiddags keerden onze Jantjes van hun tocht terug. Den volgenden morgen is de kruiser naar St. Eustatius vertrokken.

Regen in overvloed! Het eiland ziet er groen, aanlokkelijk uit.

De groote periodieke verhuizing van ons arbeidsvolk naar San Domingo is in vollen gang. Reeds hebben 1000 arbeiders zich naar dat land ingescheept.

Het jaarlijksch bezoek van de schoolcommissie aan de verschillende onderwijsinrichtingen heeft plaats gehad.”

Uit de „Curaçaosche Courant” van 17 Dec. j.l.:

Hr. Ms. „Kortenaer” is gistermorgen van Port-of-Spain alhier teruggekeerd.

* * *

Laatstgenoemd blad schrijft ook:

„Volgens door den Gouverneur van den Gezaghebber van Aruba ontvangen bericht was de regenval op dat eiland gedurende de afgelopen maand November gering en heeft de maisoogst veel van de droogte te lijden gehad. Het gewas van inlandsch zaad is bijkans verloren en het heeft aan den honingdauw geen weerstand kunnen bieden.

Daarentegen heeft het ingevoerde zaad zich krachtig ontwikkeld en schijnt bijna immuun tegen den honingdauw.

Hierdoor zal de maisoogst niet verloren gaan, ofschoon hij wel geringer zal zijn, dan men had mogen hopen.”

* * *

Een nieuw Bedrijf.

Onder dit opschrift schrijft „De Vrijmoedige” van 23 December:

„Curaçao raakt in trek! We mogen niet alles zeggen wat we weten; binnenkort hopen we meer te kunnen vertellen.

Zaterdag l.l. hadden wij het genoegen een Amerikaan te ontmoeten, die zeer ingenomen was met de kolonie en hare bevolking. Deze Amerikaan is van plan hier dividimolens op te richten. De verzending als peulen in zakken is zeer duur, fijngemalen tot poeder wordt de vracht tot een minimum teruggebracht.

Dezelfde persoon wil ook een distilleerderij van Curaçao-likeur oprichten en de flesschen verpakken in gevlochten mandjes. Wij wenschen de onderneming veel succes!”

* * *

Elders lezen wij:

Met het s.s. „Venezuela” zijn ontvangen benodigdheden voor de inrichting van de petroleumraffinerij, waarmee spoedig een aanvang zal worden gemaakt.

BEËEDIGD EXPERT.

Inkoop van Oud-Indische Brillanten, Paarden, Juweelen, enz.

N. BLOM,

Nieuwe Heerengracht 25. Tel. Interc. 8320. AMSTERDAM.

INSTITUUT „HAAGSCHE TEEKENCURSUS”

OPGERICHT 1906.

Gevestigd Galileïstraat 2a. - Den Haag.

Opleiding L. O. en M. O. Teekenen. Onderwijs in Etsen, Schilderen en Kunstnijverheid. Spreekuur: Dinsdag 7-9 n.m. en Vrijdag 2-3 n.m. Directie: W. H. BIK. J. VAANDRAGER.

HEINEKEN'S Glazenwasscherij

STOOM JALOUZIEËN- EN ROLLUIKENFABRIEK

Fabriek van Geschilderde Gordijnen : in meer dan 500 dessins KLENUS' Stofzuigmachine

Hof- en Rijksleveranciers 'S-GRAVENHAGE

Kettingstraat No. 6 - Telefoon 2478

Schill & Capadose

Hofstraat 17 's-Gravenhage

BANKIERS - KASSIERS.

ADMINISTRATIE VAN VERMOGENS.

SAFE-DEPOSIT.

OPEN EN GESLOTEN BEWAARNEMING.

DEPOSITO's, PROLONGATIES.

CHANGE.

ASSURANTIE. LEVENSVZERKERING.

1ste Rotterdamse

Maatschappij van verzekering tegen ongevallen

Oudehavenkade n.l. Plan C, Rotterdam.

Directie: P. R. MEES, J. BRUNSTING.

Individuele Ongevallenverzekering, Automobiolverzekering, Enz. Enz.

VRAAGT PROSPECTUS.

Hoofdvertegenwoordiger voor Ned. Oost-Indië de Heer N. J. TAKKEN te Soerabaia.

De ingenieur van de maatschappij, de heer J. T. Steenberg, is aangekomen, zoomede eenige Amerikaansche werklieden, om bij de opstelling van de tanks werkzaam te worden gesteld.

* * *

De Gouverneur van Curaçao ontving van Z. E. den Minister van Koloniën de mededeeling, dat, blijkens een door Z. E. den Minister van Buitenlandsche Zaken van den Amerikaanschen Gezant te 's-Gravenhage ontvangen bericht, het, in verband met de voortdurende grondverschuivingen in het Panamakanaal onmogelijk is bij benadering een datum vast te stellen, waarop dit kanaal zal heropend worden.

De vaart door het Panamakanaal moet tot nadere aankondiging worden ontraden; zoodra de toestand van het kanaal van meer bestendigen aard zal zijn geworden, zal daaromtrent nader bericht worden gegeven.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Javaansche opvattingen. Als ik een dochter had — alzo Soerato in de „Modjopait” — zou ik haar, om haar de toekomst te verzekeren, wel een Europeesche opvoeding laten genieten, doch daarbij natuurlijk zorgen, dat zij onze eigen taal niet verwaarloost en Javaansch blijft in al haar doen en laten.

Als ik een dochter had, zou ik zeer streng toezicht uitoefenen op haar handel en wandel, opdat zij niet aan verleiding blootsta, waaraan zij wellicht geen weerstand kan bieden.

Als ik een dochter had, zou ik haar zooveel mogelijk bij mij houden en haar niet uitbesteden bij een Inlandschen bloedverwant, nog veel minder bij een Europeesche familie. Bij de eerste niet, omdat het toezicht daar veelal te wenschen overlaat, bij de laatste niet, omdat er groote kans bestaat, dat zij zou vervreemden van haar eigen *bangsa*, een verschijnsel, dat heden ten dage dikwijls genoeg kan opgemerkt worden.

Als ik een dochter had, zou ik haar tot elken prijs verbieden met Jan en Alleman om te gaan; haar alleen in aanraking brengen met personen, van wie ik zeker weet, dat zij geen nadeeligen invloed kan ondervinden, want de omgang met slechte menschen kan zeer slecht werken op het jonge gemoed.

Als ik een dochter had, zou ik tevreden zijn, wanneer zij de Europeesche lagere school goed heeft doorlopen; het is niet noodzakelijk, dat onze Javaansche meisjes gestudeerd zijn, om zich door het leven heen te slaan. Hiermede zij niet gezegd, dat ik mijn dochter, na het afloopen der lagere school, dwingen zou op te houden met leeren. Wanneer zij haakt naar meerdere kennis, zou ik haar vergunnen verder te leeren, mits zij onder mijn toezicht blijft staan. Want nu zij de lagere school heeft doorlopen, moet ik dubbel streng op haar letten, wil de verdere groei plaats hebben in de door mij gewenschte richting.

Als ik een dochter had, zou ik haar uithuwelijken met iemand, van wien ik tevoren weet, dat hij haar gelukkig zal maken.

Door aan het bovenstaande streng de hand te houden, voorkom ik de volgende misères:

1°. dat mijn dochter de hand schenkt aan iemand van een andere natie, want dat zou in strijd zijn met onze zeden en gewoonten;

2°. dat zij haar liefde schenkt aan iemand, van wien niets te verwachten valt, gehoor gevende aan de stem der liefde, zonder rekening te houden met de onzekere toekomst, die zij tegemoet gaat

Tjiptomangoenkoesoemo teekent hierop het volgende aan: Aangezien het hier gaat om een actueel onderwerp, is mij het opstel van den heer Soerato zeer welkom. Een klein naschrift zij mij veroorloofd, daar het mij blijkt, dat van het ook door mij gehuldigde nationalisme onze landgenooten een zeer bekrompen opvatting hebben. Adres het geval Soehito en Kadilah. Beiden waren zij van den hoogsten adel, beiden hadden zij een Europeër lief, de eerste met en de tweede zonder toestemming der familie. Raden adjeng Soehito raakte verloofd met een officier van het Indische leger. De familie, zeer verstandig, scheen er niets op tegen te hebben. De Inlandsche gemeente echter des te meer. Raden adjeng Kadilah wilde haar hand schenken aan een zekeren heer Burger. Hare familie, bestaande uit regenten, achtte zich beleedigd, wanneer zij haar plan volvoerde. (Tusschen haakjes, die familie achtte het niet beneden haar waardigheid, om slaven te wezen van het Nederlandsche gezag). Natuurlijk gevolg: een ontvoering, die doet denken aan de middeleeuwen, en tengevolge waarvan Kadilah nu ziek ligt te Ngawi.

Ik voor mij vind het standpunt, door de Inlandsche gemeente ingenomen, zeer bekrompen. Een liefde, welke zich stoort aan rasoverwegingen, is een veile, en staat niet zoo hoog als één, die desnoodig tegen den stroom in durft op te roeien.

Ik kan mij echter best indenken, dat de Javaansche jeunesse dorée het slechts met leede oogen aanziet, dat de beste goudvischjes haar ontvutseld worden door de Europeanen; tevens rijst echter de vraag: of dit verschijnsel niet voor een goed deel te verklaren is door de indolentie onzer landgenooten zelf. Het is toch een feit, dat er onder de onzen slechts enkelen zijn, die respect weten af te dwingen van de jonge dochters. Hebben deze een vrij goede opvoeding genoten, dan is het haast

van zelf sprekend, dat zij het oog slaan op de menschen, die in ontwikkeling staan boven haar.

De moraal daaruit te trekken is: onze jonge mannen moeten streven naar zooveel mogelijk uitbreiding hunner kennis. Dan alleen kan verwacht worden, dat onze jonge dochters blijven voor deze jonge mannen, ofschoon..... de verwachting hier ook uitgesproken dient te worden, dat dan bedoelde mannen tot levensgezinnen kiezen een jonge dochter van het Europeesche ras.

Ik zie in bloedkruising geen nadeel. Integendeel, waar wij over de geheele wereld zien, dat daarmede de beste resultaten worden bereikt, zou ik die bloedsmenging willen bevorderen. Ons volk is oud: versch bloed is noodig.

Anti-Zending. De „Ka oem Moeda” schrijft, dat Dr. Adriani, de bekende zendingsman, zich schuldig heeft gemaakt aan „boerenbedrog”, toen hij in een voordracht, gehouden in de Nederlandsche Christelijke Zendingenvereniging, beweerde, dat de Kartini-vereening eigenlijk accoord ging met de beginselen der Zending en dat ook Boedi Oetomo eenigszins daartoe overhelt. De schrijver wenscht Boedi Oetomo geluk met deze vernedering en vraagt, of zij het hieraan te danken heeft, dat enkele harer bestuursleden met Dr. Adriani gecouquetteerd hebben.

Tot nog toe heeft men zoo'n verklaring als hierboven bedoeld nog niet van de S. I. gegeven, maar wie weet, of binnenkort van haar ook niet gezegd zal worden, dat zij met de Zending of het Heilsleger meegaat. Miljoenen heeft de Zending reeds besteed voor het uitzenden van propagandisten met geen ander resultaat, tot dusverre, dan dat deze lieden een goed bestaan hebben gekregen. Nu verkopen zij zulke praatjes. Het zou goed wezen, als de beide bovengenoemde verenigingen hiertegen opkwamen. De „Ka oem Moeda” doet het verhaal van een „half gare Europeeschen journalist met hersens bestaande uit stalmeest met zwavelwaterstof gemengd”, die ook al partij trekt voor de Zending. Maar weet men dan niet, zoo vraagt het blad, dat de Zending haar woord niet gehouden heeft, door in de Mohamedaansche streken van Java te blijven werken, terwijl zij beloofd had, hare werkzaamheid te bepalen tot de heidensche landen van den Indischen Archipel?

Critiek. De hoofdredacteur van hetzelfde blad noemt den pandhuisdienst, de dessaloemboengs en dessabanken, die als weldaden aan de bevolking worden voorgehouden, instellingen, waar woekerrente geheven wordt, willekeur heerscht en bedriegelijke praktijken worden uitgeoefend, die dus niet onder doen voor bloedzuigers-woekeraars.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Help Uzelf. Reeds geruimen tijd geleden hebben de weldenkenden onder de Chinezen te Soerabaja het plan opgevat aldaar een tehuis voor armen en weezen (*roemah miskin*) op te richten. Toen de verenigingen Hoa Kiauw Tjong Hwee en Hoa Kiauw Boen Hap Hwee tot stand zouden komen, werd reeds hetzelfde plan overwogen, maar hare geldmiddelen schoten te kort en door de ingezetenen werd niet voldoende bijgedragen. Toch is zoo'n inrichting voor Soerabaja dringend noodig, schrijft de „Sinar Sumatra”. Er zijn groote kosten aan verbonden. Toen in 1912 te Soerabaja vele menschen door de pest werden aangetast, werd er gezorgd, dat de zieke Europeanen in hospitalen behoorlijk onder dak kwamen, doch de zieke Chinezen en Inlanders werden in de pestbarakken gestopt, waar de verzorging ellendig was. Zij, die er naar toegebracht werden, waren er zeker van, dat zij er niet levend weer van daan kwamen. Een ondragelijke stank werd er ingeademd. Het ging den Chinezen aan 't hart, dat op dusdanige wijze met hen werd omgesprongen. Van daar dat zij de handen in elkaar geslagen hebben en de vereniging Wee Sing Wan oprichtten, om te trachten in dezen toestand verbetering te brengen; in de eerste plaats om hulp te verlenen aan Chinezen, die door de pest werden aangetast. Zij richtten zelf een pestbarak op te Goenoengsari op een stuk grond van den oud-majoor The Toan Ing, dat hij daarvoor kosteloos afstond. Met deze vereniging is 't sedert goed gegaan. Zij verkeert in een goede financieele positie, zoodat nu met haar hulp een ziekenhuis kan worden opgericht. 't Is te hopen, eindigt schrijver, dat deze zaak, in 't belang van de arme Chinezen, thans spoedig haar beslag zal krijgen.

De „Pewarta Soerabaja”, die de lange lijst gaf van de verschillende verenigingen, onder de Chinezen te Soerabaja bestaande en daarbij betreunde, dat de Chinese koelies en andere werklieden zich nog niet vereenigd hadden, om gezamenlijk voor hunne belangen te kunnen opkomen, bericht thans met genoegen, dat ook deze vereniging op 't punt staat opgericht te worden, en daaraan den naam van „Hoo Hap Boen Lok Hwee” gegeven zal worden.

Te Semarang is nu, volgens de „Perniagan”, ook al zoo'n vereniging opgericht, waarbij zich vele koelies en andere werklieden onder de Chinezen hebben aangesloten.

Te dezer plaats had men eenige jaren geleden een vereniging, die een school had opgericht speciaal voor meisjes, om daar de Chineesche taal en vrouwelijke handwerken te leeren. Door gebrek aan deelneming en aan geld, moest deze vereniging opgeheven worden en ging toen de school naar de Tiong Hoa Hwe Koan over. Nu hebben eenige voorname Chineesche dames, o.a. mevrouw Bee In Nio, dochter van den Luitenant, Bee Kwat King,

SCHOLEN VAN HET NUTSDEPARTEMENT te NIJMEGEN.

1. Fröbelschool voor leerlingen van 3 tot 6 jaar.
2. School voor jongens en meisjes van 6 tot 13 jaar.
Opleiding voor H.B.S. en Gymnasium. Het vorig jaar slaagden van 44 leerlingen 36 voor de H.B.S. en 6 voor het Gymnasium.
3. Meisjesschool voor leerlingen van 12 tot 16 jaar.
Onderwijs in vreemde talen door leeraren met middelbare bevoegdheid.
4. Kweekschool voor opleiding tot onderwijzers voor leerlingen van 14 tot 18 jaar. Het vorig jaar slaagden voor de akte onderwijzers 12 leerlingen, voor gymnastiek 10 en voor handwerken 7.

De directeur geeft adressen van families, die meisjes in huis nemen.

Nadere inlichtingen verstrekken voorts de directeurs resp. directrices van de genoemde scholen.

A. KOGELS & ZOON

Prinsestraat 52-56 - Tel. 2825. - Den Haag.

Nieuwste modellen LINCOLN SHOES

Suede,
zwart of
gekleurd
Glacé en Lak.

Wekelijksche
verzending
naar
de Tropen.

Vraagt onze volledige Catalogus.

Dames- en Kinderkleeding naar maat.

Alle genres DAG- en AVONDKLEEDING
met en zonder stofflevering

Beleed aanbevelend, JOHA v. d. VELDE,
Jac. Gillisstr. 29 bij Stadh. plein. - Den Haag.

C. HOYNG,

Spuistraat 20-22 Den Haag.

AMSTERDAM - UTRECHT.

Onze Geïllustreerde Catalogus is een
uitstekende handleiding om zich op
huishoudelijk gebied in te richten.

TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS
VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.

Prijscourant gratis.

RIPPEN

Pianohandel

PIET HEINSTRAT 42
ELANDSTRAT 17.

Tel. 4683.

Verhuren Stemmen

Liem Ban Tjoe en Kwee Jan Tje, het pian gemaakt om een handwerkschool voor arme meisjes op te richten.

Nieuwe gewoonten. Groote verontwaardiging heerscht, volgens de „Perniagan“, onder de Chineezzen, omdat onlangs bij een huwelijksfeest te Soerabaja, bruid en bruidegom elkaar, ten aanschouwe der vele gasten, ongeheerd kusten en omhelsden. De nontonniers (toeschouwers) onder de Inlanders hadden een pret voor tien! Een Chinees uit een andere plaats zeide toen tot zijn vriend: als ge gaat trouwen, neem dan geen Soerabajaasch meisje. Zij doen daar, in navolging der Europeesche gewoonten, zoo gek! Een volgenden keer krijgt ge misschien de vertooning te zien, dat bruid en bruidegom de tango dansen. De vriend merkte echter op, dat het onbillijk is, hiervan de schuld aan den omgang met Europeanen te geven, want zulke voorbeelden worden niet in Europeesche huizen gegeven; zulke lessen worden niet in Europeesche scholen geleerd. Dat er enkele Chineezzen zoo dom zijn, om te denken, dat het tot den goeden toon en de goede manieren behoort, om zoo dwaas te doen, is nog geen bewijs, dat alle Chineezzen dezelfde ideeën zijn toegedaan.

Na over allerlei slechte gewoonten uitgeweid te hebben, die niets met het Europeesch zijn te maken hebben, geeft hij den lezers den volgenden (Engelschen) raad: Be not the first by whom the new is tried; nor the last to lay the old aside.

Vershil van Maat. Als een Inlander of Chinees 't durft te wagen — alzo de „Perniagan“ — een Europeaan te slaan, dan wordt hij in minder dan geen tijd in de boeien gestopt. Betaalt hij zijn schuld aan een Europeaan niet, dan wordt hij een oplichter, een bedrieger genoemd. Heeft hij in een dos à dos gereden en den koetsier na den rit niet betaald, dan wel onbetaalde verteringen gemaakt, dan schreeuwen de Europeanen en de Europeesche pers moord en brand. Scheldwoorden te over hebben zij voor zoo'n Inlander of Chinees. Ik zal de laatste zijn — alzo de schrijver — om partij te trekken voor deze menschen, als zij werkelijk schuld hebben. Ook zij zijn dan in den waren zin van het woord „bangsat“. Maar wat wordt er van gezegd en wat wordt er tegen gedaan, als een Europeaan in een auto rijdende den chauffeur niet betaalt, hem daarentegen op rotte eieren of een pak slaag onthaalt? De bladen maken er wel, onder de plaatselijke berichten, melding van, maar commentaar wordt niet geleverd. De Europeanen, „onze leiders“, gaan vrij uit.

Twoërlei naam. Volgens de „Tjhoen Tjhioe“ zal er dit jaar een nieuw Javaansch weekblad te Soerabaja verschijnen, onder den naam van „Rosodjow“ (het Javaansche gevoel). De „Bintang Soerabaja“ maakt er, de lettergrepen — (in 't Javaansch de letters) van achteren naar voren gelezen — „Sorowodjo“ van (stalen pijl). De heer Raden W. Darmodjo zal als redacteur-uitgever optreden.

S.-I. nieuws. De Chineezzen te Lasem Rembang klagen er over — volgens de „Pewarta Soerabaja“ — dat daar de orde en rust verstoord zijn, sedert dat ook daar de Inlanders zich bij de S. I. aangesloten hebben. Vroeger leefden er de Chineezzen en Inlanders in eensgezindheid. De Arabieren en Saids hadden er niets te vertellen, maar nu deelt daar een Said de lakens uit, en de Inlanders zijn onbeschoft en brutaal geworden. Te Rembang zelf, zijn de S. Imers ontevreden over den gang van zaken, over de houding en de handelingen der leiders.

Zink-uitvoer. Vele totok Chineezzen loopen in Djokdja de kampongs in en uit, om zink te koopen, z.g. om er kogels van te maken voor het leger. In werkelijkheid wordt het evenwel naar Singapore uitgevoerd.

Van Vreemde Koloniën.

Laster maar, laster maar, er blijft altijd iets van hangen.

Het verhaal over de neutraliteitskortkoming door Nederland begaan, blijft in Frankrijk een gewild motief om stemming tegen ons land te maken of gaande te houden. Dat de heer F. de Touvent de ontkenningen en weerleggingen niet gelezen heeft, die in de Nederlandsche officieele zijde, en door de pers gegeven zijn — ook in Fr. bladen — is al bezwaarlijk aan te nemen, van iemand, die zich beroept op de zaak te schrijven, maar de redactie van „La Dépêche Coloniale“, die in het nummer van haar blad van 18 Jan. het artikel van de Touvent heeft opgenomen, moet weten dat dit laster en verdachtmaking bevat. Haar Nederlandsche correspondent heeft „dit in 't blad zelf aangetoond.“

„La neutralité hollandaise et le gage colonial“, men voelt al waar het heen moet. Nederland moet andermaal hooren, hoe het bij verschillende gelegenheden niet neutraal zou zijn gebleven en dit steeds ten nadeele van de entente. De Touvent laat ons land een gevaarlijke rol spelen, doordien het aan Duitsche scheepstimmerwerven de bestelling van kruisers doet. Hij kent de waarheid nog niet, die deze schepen in Nederland zelf laat bouwen, onder zaakkundig toezicht van D. deskundigen, en nadat Eng. de aanbiedingen van Ned. afgewezen heeft. Hij brengt nogmaals de betichting te pas, wegens de bestelling van kanonnen aan de Oost. Skoda-fabriek, waarbij, op eisch van dit land, de bestelling half in goud, half in koper zou zijn te voldoen. De officieele ontkenning door de Ned. regering is voor de Touvent ongeschreven gebleven.

Hij beroept zich op de getuigenis van de Telegraaf zelf, om buiten twijfel te stellen, dat Nederland zijn waarheid niet heeft weten te handhaven; — van de Telegraaf zelf!

Welke straf Ned. te wachten staat is uitgedrukt in 't opschrift. Het verspeelt zijn koloniën als inzet. Van Kol heeft, zegt hij, er zelf op gewezen dat Ned. bij 't kiezen van de partij van Duitschland, zijn koloniën aan Japan zou

verspelen. Men kan dit beamen, zonder daarin dan nog een veroordeeling te zien van 't handhaven van de neutraliteit; dit toch is nog iets anders dan 't kiezen van de D. zijde. Intusschen erkent de schr. dit niet, hij kan aan oprechte neutraliteit bezwaarlijk gelooven, zoodat niet vóór de entente zijn, moet beteekenen vóór D. wezen.

Hij schildert met Fr. teekenaars talent, de heerlijkheden die Java biedt, die Borneo en Sumatra beloven, zelfs Curaçao, een der parelen van de Antillen, wordt er bij gehaald, om van de wanverhouding te kunnen spreken, die er bestaat tusschen 't reuzen koloniaal gebied en 't kleine moederland. Nederland kan dit slechts verdedigen door 't recht aan zijn zijde te houden. Wanneer het onrecht begaat, zal het de gevolgen hiervan hebben te overzien en te dragen. Zelfs de invloed van den prins-gemaal op de politiek van ons land, om deze in D. richting te drijven, wordt er ten slotte bij gehaald, terwijl ieder Nederlander weet dat de bemoeienis van prins Hendrik met staatkundige zaken vrijwel op nul te stellen is.

Er ligt in dit alles de aanwijzing van een ernstig gevaar. Aanvankelijk kon men aannemen dat dergelijke beschuldigingen op onkunde, op vergissing berustten. De laster vond zijn weg, weerlegging hielp niet. Men blijft lasteren. Zoo werd bevestigd dat van laster altijd wat blijft hangen. Hier van overtuigd, lastert men nu door, en meer, en nogmaals, en andermaal zal er iets van blijven hangen.

Waartoe die laster? Men wil 't er blijkbaar op aanleggen, bij de verdeling der parten recht te hebben Nederland een deel van zijn koloniën te kunnen ontnemen, als straf voor zijn partijdige onpartijdigheid, als inzet voor zijn aan D. ten goede gebrachte neutraliteit. Hiertoe wordt de stemming tegen Ned. gaande gehouden, hiertoe wordt de overtuiging gevoed, dat Ned. als 't niet meevecht, toch eigenlijk ten bate van D. ijvert en dit bewust en opzettelijk doet.

Onze regering mag voor dit streven de oogen niet sluiten. Het handhaven van onze neutraliteit mag zich niet bepalen tot de struisvogelpolitiek van niet verder willen zien dan de dag van heden. Zij moet er op bedacht zijn die neutraliteit te verdedigen, ook tegen valsche voorstellingen, tegen verdachtmakingen, die voor den einduitslag niet minder gevaarlijk zijn dan een schending van onze grenzen.

Wanneer de buitenlandsche pers telkens en telkens weer op hetzelfde aanbeeld blijft hameren, ligt daarin reeds de onderstelling opgesloten dat de betrokken regeeringen die actie niet ongaarne zien. Het „waarom?“, dat hierbij aansluit, heeft onze regering te doorgronden en zij heeft bijtijds bedacht te zijn op de maatregelen, die aan 't buitenland de overtuiging moeten weergeven, dat Nederl. ook in dit opzicht de eerbiediging van zijn neutraliteit eischt.

Wij zijn, als Nederland zich geen taak toekent tot positief hooghouden van zijn neutraliteit, er niet zoo gerust op als de heer van Aalst, dat Japan voorloopig met China de handen te vol heeft, om aan een in Ned.-Indië te vervullen rol te denken. In zijn aan A. Teutenberg uit Weimar toegestaan interview, zooals 't in „Das grössere Deutschland“ is weergegeven, stelt de president van de N. O. T. zich gerust met de verklaring dat alle naties, dank zij de liberaliteit der Ned. nederzettingenpolitiek, zich tot de Ned. eilanden toegang kunnen verschaffen, zoodat allen zich tegen een annexatie-poging van de zijde van Japan zouden verzetten.....

Het zijn de oude klanken, die de Boerenrepublieken tegen annexatie door Gr. Britannië, de Philippijnen tegen inpalming door wien ook, m.n. door Amerika, Korea tegen bezetting door Japan moesten beschermen. Al de vertrouwensformules, die deze annexatie moesten bezweren, zijn door de onderhevende machteloos verklaard in een tijd, dat de belanghebbende mededingers geen ernstige adering hadden ondergaan. Mag Nederl. er dan nu op vertrouwen, nadat de naties, van wien de heer van Aalst het tegenwicht verwacht, tot financieele bloedarmoede gebracht zijn en beu van strijdvoeren zijn geworden?

Wij vreezen, als Ned. niet in eerbied opleggen zijn kracht zoekt, bij de vredesonderhandelingen wellicht reeds een beschikken over koloniën van den kleinen staat, die dan schuldig gesteld wordt aan bevoorrechtiging van een der partijen, en, indien Ned. dan niet tot een onvrijwillig offer gedwongen wordt, dan verwachten wij daarna een Japansche- en later een Chineesche actie ten opzichte van onze koloniën.

Uit een rede van generaal Lyantey.

De resident-generaal van Marokko sprak te Casablanca een rede uit, waarin hij 't lang aanblijven van den leider der politiek in een kolonie verdedigde, als een der beste middelen om groote resultaten te bereiken. Wij ontleenen er een zinsnede aan, die zijn bedoeling typeert. „Tusschen 1830 en 1850 bezocht een reizigers 7 malen de Fr. koloniën Saint Pierre en Michelon en de Eng. kolonie New Foundland. Telkens mocht hij in de Fr. bezitting een zeer intelligent, als bestuurder zeer bekwaam gouverneur vinden, die op een hooger peil van ontwikkeling stond dan de Eng. gouverneur van New Foundland. Maar, voegde de reiziger aan deze verklaring toe, bij elk mijner 7 bezoeken had de Fr. kolonie een ander gouverneur, terwijl de Eng. gouverneur steeds dezelfde was, hiermede bracht hij den vooruitgang van de Eng. kolonie, in tegenstelling met den stilstand in de Fr. kolonie in nauw verband.“

Wie hieruit mocht lezen dat het gewenscht is de gouverneurs overal 20 jaren of langer te laten zou tot een niet bedoelde conclusie komen, maar voor de Fr., die het bestuur hunner koloniën en de omwisseling van hun ambtenaren, volgens 't tegenovergestelde stelsel, der omwisseling na maanden of enkele jaren, regelen, is uit deze aanhaling toch een wijze les te putten.

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West“, Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 'smorgens 9-6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javascbe Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruisblad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zending-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvende en industrieelen middenstand, Exportblad,

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten

Visch, Vleeschwaren

Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog, Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

Modemagazijnen

F. L. VAN BOMMEL

Vlamingstraat 8-10.

Prins Hendrikstraat 104-106

Nieuwe afdeling: Blouses

Prima Confectie.

Uitsluitend Prins Hendrikstraat 104

Vleeschhouwerij en Spekslagerij

GEBR. DE RIDDER,

Valeriusstraat hoek Dunklerstraat. - Den Haag.

Tel. Interc. 2648.

Specialiteit in fijne soorten Worst- en Vleeschwaren.

EIGEN SANITAIRE KOELINRICHTING.

MARTINUS NIJHOFF - UITGEVER - 'S-GRAVENHAGE

Van de bekende Handleiding tot de kennis van het Staats- en Administratief recht van Nederlandsch-Indië verscheen de

zesde, geheel om- en bijgewerkte uitgave

ONDER DEN TITEL

HANDBOEK

VAN HET

STAATS- EN ADMINISTRATIEF RECHT VAN NEDERLANDSCH-INDIË

DOOR

Mr. J. DE LOUWER

Hoogleraar te Utrecht.

690 blz. roy. 8vo.

Prijs ingenaaid f 7.25;

in linnen f 8.50.

Japansche Kunst

THEEHANDEL
THEESALON

Van Yeen & Co.

Plaats 33 - Tel. H. 2375

Kleedingmagazijnen P. VAN DEN BRUL

AMSTERDAM

DEN HAAG

GRONINGEN

HOORN

LEEUWARDEN

HILVERSUM.

ONZE GEMAAKTE

HEEREN-, JONGEHEEREN- en KINDERKLEEDING

is BEKEND SOLIDE en munt uit door Eleganten Pasvorm en KEURIGE AFWERKING

Kleedermakerij van den eersten rang

Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingstbode, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscourant, enz.

Mededeelingen.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending voor het middelbaar onderwijs in Ned.-Indië van leeraren in de Aardrijkskunde, in het Engelsch en in de Scheikunde.

Voor het middelbaar onderwijs in Nederlandsch-Indië worden gevraagd:

a. een leeraar in de aardrijkskunde, in het bezit van de middelbare akte voor dat vak, bij voorkeur met bevoegdheid tot het geven van middelbaar onderwijs in één of meer andere op het programma eener openbare hogere burgerschool voorkomende vakken, dan wel in het bezit der hoofdkate zijnde;

b. een leeraar in het Engelsch, in het bezit van de middelbare akte B voor dat vak;

c. een leeraar in de scheikunde (doctor of doctorandus in de scheikunde).

De voorkeur wordt gegeven aan hen die onderwijservaring hebben.

Aan de uitzending is verbonden:

a. eene vergoeding voor uitrustingskosten ten bedrage van f1000 (een duizend gulden);

b. vrije overtocht als gouvernementsspassagier der 1ste klasse, ook voor het wettig gezin;

c. eene voorloopige bezoldiging van f150 (honderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inschepping naar Nederlandsch-Indië, tot den dag waarop de dienstbezoldiging volgens de deswege bestaande bepalingen in Indië ingaat;

d. indien de uit te zenden leeraar gehuwd is, uitkeering van het bedrag van ééne maand aanvangsbezoldiging, als tegemoetkoming in de door hem verschuldigde huwelijksbijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

De bezoldiging bedraagt f450 (vierhonderd vijftig gulden) 's maands, met eene tweejaarlijkse verhooging van f100 (honderd gulden) 's maands en vier driejaarlijkse verhoogingen van f75 (vijf en zeventig gulden) 's maands, zoodat zal worden bereikt eene hoogste bezoldiging van f850 (achthonderd vijftig gulden) 's maands.

Bovendien wordt aan hen, die na het verkrijgen van de noodige bevoegdheid ten minste vier jaren bij het openbaar of particulier middelbaar of hooger onderwijs in Nederland hebben doorgebracht, (dan wel twee jaren bij het particulier middelbaar onderwijs in Indië) eene zoogenaamde ervaringsstoelgeloof van f100 (honderd gulden) 's maands bij eerste indiensttreding toegekend, welke toelage vervalt na twee jaar werkelijken dienst in Indië, zijnde het tijdstip waarop in gewone omstandigheden de eerste bezoldigingsverhoging tot hetzelfde bedrag ingaat.

Bedraagt de Nederlandsche diensttijd meer dan 4 jaren, dan wordt de ervaringsstoelgeloof toegekend zoodra de diensttijd bij het openbaar middelbaar onderwijs in Indië, vermeerderd met de helft van den Nederlandschen diensttijd, twee jaar bedraagt.

De uit te zenden leeraren, die in den loop der maand Juni 1916 in Indië zullen moeten aankomen, zullen zich bij notariële akte moeten verbinden tot teruggave aan 's lands kas van de gelden, welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan, zoo wegens vergoeding voor uitrustingskosten als wegens overtocht naar Nederlandsch-Indië, bijaldien zij niet binnen den hun aan te wijzen tijd naar Indië vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken of om andere redenen, dan welbevezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden, waarvoor zij worden uitgezonden, niet aanvaarden, dan wel binnen vijf jaren na hunne aankomst op Java uit 's lands dienst worden ontslagen.

Zij, die zich in een van de genoemde betrekkingen aan 's lands dienst in Nederlandsch-Indië wenschen te verbinden, moeten zich, vóór 20 Februari 1916, bij een op zegel geschreven verzoekschrift tot Afdeling D (Personeel) van het Departement van Koloniën wenden, onder overlegging van:

1o. hunne bewijzen van bekwaamheid;

2o. eene beschrijving van hunne opleiding en levensloop. In de verzoekschriften moeten de gegadigden den dag en het jaar hunner geboorte mededeelen, alsook of zij al dan niet zijn gehuwd en e. q. het aantal en den leeftijd hunner kinderen.

De uit te zenden leeraren worden vóór hun vertrek onderworpen aan een geneeskundig onderzoek, opdat blijke, of zij lichamelijk geschikt zijn voor den Indischen dienst.

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, pensioen, weduwnepensioen, enz. staan de leeraren gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren in Nederlandsch-Indië.

De dienstbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand, volgende op die, waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

(Nederlandsche Staatscourant van 21 Januari 1916 no. 17).

De Minister van Koloniën brengt ter kennis van belanghebbenden, dat voor twee personen, die met goed gevolg het examen hebben afgelegd bedoeld bij artikel 17 der wet van 25 December 1878 (Staatsblad no. 222) en ook aan de hieronder te omschrijven nadere eischen voldoen, gelegenheid bestaat om te worden aangenomen als militair apotheker-assistent der 3de klasse (gelijkstaande met den rang van militair opzichter der genie der 3de klasse).

Aan de betrekking van militair apothekers-assistent der 3de klasse is verbonden:

a. eene gratificatie voor eerste uitrusting van f300 (driehonderd gulden);

b. een voorloopig traktement naar reden van f75 (vijf en zeventig gulden) 's maands en met den dag van aankomst te Batavia;

c. een traktement naar reden van f100 (honderd gulden) 's maands van en met den dag na dien van aankomst te Batavia;

d. in Indië recht op huisvesting in eene gouvernementsswoning der 5de klasse of de daarvoor vastgestelde vergoeding, welke laatste f40 (veertig), f50 (vijftig) of f70 (zeventig) gulden 's maands bedraagt, naar gelang van de garnizoensplaats en verband houdt met den huurprijs van particuliere woningen ter plaatse;

e. bevordering tot 2de klasse na 2 jaren dienst als 3de klasse in Indië, na zich gedurende dien tijd door goed gedrag, ijver en geschiktheid te hebben onderscheiden; onder dezelfde voorwaarden volgt na 6 jaren dienst als 2de klasse de bevordering tot 1ste klasse; aan de rangen van militair apothekers-assistent der 2de en 1ste klasse, gelijkstaande met die van militair opzichter der genie van de 2de en 1ste klasse, is verbonden een traktement van respectievelijk 150 (honderd vijftig) en 200 (tweehonderd) gulden 's maands;

f. na een diensttijd van 30 jaren, waarvan de diensttijd in Indië doorgebracht dubbel telt, een jaarlijksch pensioen van 590 (vijfhonderd negentig), 640 (zeshonderd veertig) of 690 (zeshonderd negentig) gulden, naargelang in den rang van militair apothekers-assistent der 3de, 2de of 1ste klasse werd gediend; wat de laatste twee rangen betreft minstens twee jaren in den laatst bekleeden rang; terwijl die pensioensbedragen na 40 jaren dienst kunnen stijgen tot respectievelijk 715 (zevenhonderd vijftien), 765 (zevenhonderd vijf en zestig) of 840 (achthonderd veertig) gulden 's jaars;

g. het vooruitzicht om na goeden dienst onder de oudste apothekers-assistenten der 1ste klasse, voor zoveel de formatie van het leger het toelaat, den rang te verwerven van onderluitenant-apothekers-assistent op een traktement van f250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands en het genot van vrije governmentsswoning der 5de klasse of vergoeding daarvoor, waarna aanspraak kan worden verkregen op een pensioen van f1200 (twaalfhonderd gulden) 's jaars na een diensttijd van 40 jaar, de in Indië doorgebrachte jaren dubbel berekend.

Gegadigden moeten zich verbinden voor minstens vier jaren, doch kunnen een engagement voor zes jaren aangaan; zij genieten vrijen overtocht in de tweede klasse der stoomschepen.

Zij moeten zich vóór 1 April 1916 schriftelijk aanmelden bij het Departement van Koloniën onder overlegging van de volgende stukken:

1o. een extract uit het geboorteregister of een ander authentiek stuk, waaruit hun leeftijd blijkt;

2o. een bewijs van goed gedrag van de intrede van het 11de levensjaar af, afgegeven door het hoofd der gemeente, waar zij laatstelijk gevestigd waren;

3o. een bevolkingstaat, afgegeven door het hoofd der gemeente waar zij laatstelijk gevestigd waren;

4o. indien zij vóór den 1sten Januari van het jaar 1916 hun 19de levensjaar zijn ingetreden, een authentiek bewijs, dat zij hunne plichten ten opzichte van de nationale militie vervuld hebben of tot geen dienst bij de militie gehouden zijn of geweest zijn;

5o. het bewijs van met goeden uitslag te hebben afgelegd het examen bedoeld bij artikel 17 der wet van 25 December 1878 (Staatsblad no. 222).

Gegadigden, die na militair geneeskundig onderzoek lichamelijk geschikt zijn bevonden, worden bij de koloniale reserve te Nijmegen in dienst gesteld. Zij teekenen aldaar de akte van verband en worden vervolgens in het genot van verlof gesteld tot den dag van vertrek naar Nederlandsch-Indië.

Gegadigden beneden den leeftijd van 25 jaren genieten de voorkeur.

De Minister van Koloniën brengt ter kennis van belanghebbenden, dat voor twee gediplomeerde apothekers, die den leeftijd van 30 jaar niet hebben overschreden, de gelegenheid bestaat om te worden benoemd tot militair apotheker der 2de klasse in het vaste korps van het leger in Nederlandsch-Indië, onder verplichting om den Staat gedurende een tijdvak van vijf dan wel van tien jaren in die betrekking te dienen en onder genot van eene gratificatie voor eerste uitrusting van f2000 bij een vijfjarig verband en van f4000 bij een tienjarig verband.

De militaire apotheker der 2de klasse geniet de volgende inkomsten, t. w.:

1o. van en met den dag der beëdiging als militair apotheker tot en met den dag vóór de inschepping tot vertrek naar Indië (waaronder te verstaan de dag waarop het schip, waarmede de reis naar Indië wordt gemaakt, uit Amsterdam of Rotterdam vertrekt) een traktement naar reden van f1600 's jaars;

2o. van en met den dag van inschepping sub 1o. bedoeld een traktement naar reden van f3000 's jaars, hetwelk na 3 jaar dienst als officier wordt gebracht op f3300 's jaars;

3o. genot van vrije woning van gouvernementsswege of in stede van dien vergoeding voor huishuur, waarvan het bedrag loopt van f40 tot f70 's maands naar de huurprijzen van particuliere woningen in de verschillende garnizoenen.

Gegadigden zullen zich onverwijld hebben aan te melden bij het Departement van Koloniën, "bij een op zegel geschreven verzoekschrift, onder overlegging van:

a. het apothekersdiploma;

b. een uittreksel geboorteregister of ter vervanging daarvan eene akte van bekendheid;

c. een bewijs van Nederlandschap;

d. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven door het hoofd der gemeente, waar de verzoeker gedurende de laatste zes maanden heeft gewoond;

e. een bewijs van voldoening aan de wet op de militie. (Nederlandsche Staatscourant van 28 Januari 1916 no. 23).

Ingezonden.

Aan de oud-leerlingen van den Hoofdcursus en allen die sympathie voor onderstaand denkbeeld voelen.

Op 53-jarigen leeftijd overleed op 19 dezer de gep. kapt. der Inf. O.-I. L., H. T. van IJsseldijk, leeraar in de Maleische taal en land- en volkenkunde aan den Hoofdcursus, stichter der ethnographische verzameling aan die inrichting verbonden.

Wat dit verlies beteekent, weten allen, die hem gekend hebben en ook zij, die de aan hem gewijde woorden in het vorige nummer van dit weekblad gelezen hebben.

Ondergeteekenden, wetende op uw aller medewerking te kunnen rekenen, wenschen dan ook een bedrag bijeen te brengen, groot genoeg om een passende, blijvende herinnering in bovenbedoeld museum aan te brengen.

Giften daarvoor worden door den 2en ondergeteekende gaarne in ontvangst genomen.

Kampen, 28 Januari 1916.

De Commissie:

J. M. DE LANGE, 1e luit. Inf. O.-I. L.,
G. G. P. DE REUVER, 1e luit. Mil. Adm. O.-I. L.,
leeraren a/d. Hoofdcursus.

CHR. J. P. HARINCK-Naaimachinehandel

Waldeck-Pyrmontkade 57, Den Haag

Telegr. adres: HARINCKMACHINE HAAG
A. B. C. Code 4 & 5 U. G.

Verkoophuizen in Indië: Bandoeng-Soerabaia

Engros-Detail.

Import-Export.

Gratis Verpakking voor Indië.

THE BERLITZSCHOOL OF LANGUAGES

WELBEKEND BU ALLEN DIE MET VERLOF IN NEDERLAND VERTOEVEN

DEGELUK ONDERWIJS IN

DUITSCH, ENGELSCHE, FRANSCHE, SPAANSCH, ITALIAANSCH

LET OP HET JUISTE ADRES DER ORIGINEELE BERLITZSCHOOL

OVER DE WAALSCHER KERK

58° NOORDEINDE NIET BOVEN KRUL TEL. 2234

Sigaren Ex- en Import-Maatschappij

voorh. L. LANGE.

Leverancier van Z.K.H. PRINS HENDRIK DER NEDERLANDEN
HERTOG VAN MECKLENBURG, ENZ.

Lange Voorhout 86. 's-Gravenhage.

Speciale verpakking voor de Tropen.

HOOGFIJNE LICHTBREMER SIGAREN

..... GEIMPORTEERDE HAVANA SIGAREN

GEBR. ALES,

Prins Hendrikstr. 86, Tel. 5169, Den Haag

SPECIALITEIT IN WITTE GOEDEREN.
COMPLETE UITZETTEN.

J. v. MOORSEL

Schoolstraat 27 - Den Haag - Tel. 2014

EERSTE HUIS

in: Stoffen, Mouselines en Witte
Goederen. :: Stalen op aanvraag.

VERKOOPHUIS

GR. HERTOGINNELAAN 103-105-107

VALERIUSSTRAAT DEN HAAG
- Tramhalte Lijn 3 -

Eenig adres voor hen die zich goed
en voordelig van nieuwe of Tweede-
hands Meubelen willen voorzien. — —

DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND
van 10 tot 4 uur.

Door adverteeren in dit blad moet de aandacht op Uwe Firma of Uwe branche gevestigd worden en blijven. Zij, die veronderstellen dat Reclame iets is, waarop dadelijk bezuinigd kan worden, bewijzen, dat zij de reclame niet van den goeden kant bezien.

BROOD- EN BESCHUITFABRIEK
„DE OUDE VETTE HEN“
 BIJ HET STADHUIS. TEL. HAAG 2480 en 2500.
 LUNCHROOM
 THEE-CONCERT

J. B. HEIJDEMAN,
 CONFISEUR. - PATISSIER.
 Valeriusstraat 3, Tel. H. 7857.
 Speciaal adres
Zoute Krakelingen.

G. J. R. VAN DER GAAG & ZON
 GROENMARKT 27
 TELEPHOON No. 2512
 □ □ DROGERIEN :: :: CHEMICALIËN □ □
 □ DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN- □
 □ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van **10-12** en van **2-4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Ademgymnastiek en hygiënisch spreken.
Lessen in moderne talen.	Lessen aan spraakgebrekkigen.
Fransche-, Duitsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Opleiding admmissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Handwerklessen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Paedagogische adviezen	Indische massage en manieure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Schrijf-, Kopiër- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer **J. A. SOETENS, Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West“, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeustr. 100, 's-Gravenhage,	{ Javaansch,
Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden	{ Javaansch,
Maleisch,
Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Adriaanstraat 47bis, Utrecht,	{ Maleisch.
Soendaneesch.
Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West“, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
 door J. H. en H. B.
 Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen“ **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
 door T. J. BEZEMER.
 Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—**;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen“ **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West“, Heulstraat 17, de Firma **MARTINUS NIJHOFF**, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

- a. Onze West:
- De Kolonie Suriname**, door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
- II. De Kolonie Curaçao**, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás“ te Curaçao.
 Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten
- b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten
- No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
- No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
 Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
- No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
- No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
- No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
- No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
- No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
- No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
 Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
- No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

Groote Uitverkoop
 bij
E. VAN DER HORST,
BURGWAL 8
 bij de Wagenstraat,
DEN HAAG.
 Maandag 7 Februari.
 Aangekocht te Parijs een buitengewone partij van de nieuwste goederen voor de helft der gewone prijzen.
 DAMES, vraagt te zien:
 Eponge de Paris,
 Shantung Chinois (zeldzaam in Nederland),
 Circa 20.000 coupons Zijde in gestreep en schots, Velvet en Wollen Stoffen.
 Alle goederen, niet naar gelegenheid zijnde, worden gaarne omgeruild.

Vleugels, Piano's Kunstspel-Piano's, Orgels
 Verhuur PIANO's van f 5.- p. mnd of f 50.- p. j. af.
 VLEUGELS „f 8.- „ „ „f 80.- „ „
 REPARATIE - STEMMEN - RUIL.
 Afdeeling Gebruikte Instrumenten.
 Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN.
GOOSEN & SWAGERMAN
 DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

You know it by this

 His Master's Voice
Verlofgangers!
 Koopt geen Spreekmachine alvorens het beroemde merk
His Master's Voice
 te hebben gehoord! Het is de eenige spreekmachine, die aan alle eischen van een volmaakt MUZIEK-INSTRUMENT voldoet. ZUIVERE, NATUURGETROUWE WEDERGAVE zonder dien onangename neusklink, die het verouderde systeem van machines met safernaald eigen is.
 Onze Indische agenten hebben steeds groote voorraad machines en platen.
 De prijzen der platen zijn in Indië dezelfde als in Holland en verkrijgbaar bij:
 N.V. GRAMOPHONE MIJ. „HASSELBACH“
 hoek Gang Passar Baroe/Gang Kleykamp,
 BATAVIA.
 GRAMOPHONE AGENCY,
 38 Gemblongan, SOERABAJA.
 HUTTENBACH & Co., MEDAN, (Deli).
 Oostk. v. SUMATRA & ATJEH.
THE AMERICAN IMPORT COMPANY
 — 22a Amsterd. Veerkade, Den Haag. —

VAN SEVENTER & PALUDANUS
 KLEERMAKERIJ
 Heeregracht 38 - Telefoon 4214
 Draagt onze reclame
COLBERT-COSTUUM
 naar maat van f 35.—
 Diverse dessins prima Engelsche Stoffen - Solide bewerking.

Drukkerij ten Hagen levert tegen billijken prijs drukwerk, dat aan bijzondere eischen voldoet.

Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.
Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEFOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma T. C. B. TEN HAGEN
en bij alle Boekhandelaren verkrijgbaar:

GEILLUSTREERD
Nederlandsch Conservenboek

VOLLEDIGE HANDLEIDING

VOOR

H.H. Conservenfabrikanten, Restaurateurs en Koks,

ALSMEDE VOOR

Particulier gebruik

DOOR

LEONARD G. BOL.

Prijs: ingenaaid f 2.40
gebonden - 2.90

Brengt een bezoek aan BOEATAN
: Magazijnen van INDISCHE KUNSTNIJVERHEID :

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.

Onze

**Entre-Saison- en
Voorjaarsstoffen**

komen geregeld binnen.

Stalenzendingen op aanvraag.

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. KRUL.

Grand Salon de Rafraîchissements **NOORDEINDE 44,**

Vraagt onze CHOCOLADE (alleen prima merken),
FIJNE BONBONS en HAAGSCHE HOPJES.

OBAT BAIK

INDISCHE ZALF tegen alle
Rheumatische aandoeningen.

RUYS' Handelsvereniging
Amsterdam - Rotterdam - Den Haag - Groningen

„Multiplex Hammond Schrijfmachine”

Moderne Kantoormachines - Stalen Meubelen

Prinsestraat 27 ----- Telefoon 2804

**LUXE BROODFABRIEK
PAUL C. KAISER**
HOFLEVERANCIER

PROBEERT eens ons

Tarwe en Allinsons Tarwe-
brood. Het wordt bereid van de beste Zeeuwsche Tarwe.

S. J. ROTTEVEEL,
GALILEISTRAAT 58 hoek Beeklaan,

beveelt zich aan voor levering van alles
op het gebied van

Koloniale Waren - Comestibles.

TELEFOON 3197.

OBAT BAIK

f 1.25 per pot, overal verkrijg-
baar. Wordt door iedereen
aanbevolen.

VRAAGT WONINGGIDS
van het Bouw- en Woningbureau
FIRMA SCHIPPERS,

'S-GRAVENHAGE STATIONSWEG 26.

Gratis inlichtingen worden verstrekt van
alle te huur en te koop zijnde perceelen.

WISBRUN & LIFFMANN.

Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELEN.

MAISON MEIJER

Trompstraat 73, bij de Laan van Meerdervoort.

TELEFOON 4050. CUISINIER. TELEFOON 4050.

Levering van Dejeuners, Diners en Soupers.
Koude en Warme Schotels met bijlevering van
Zilver, Servies (naar keuze), enz. enz.

Levert dagelijksche DINERS aan huis vanaf f 0.85.

OBAT BAIK

waar niet verkrijgbaar, franco
toezending ad f 1.35 door OBAT
BAIK, POST BOX 271, DEN HAAG.

VESTIGT U IN ARNHEM OF OMSTREKEN

VELP - STEEG - ELLECOM - DIJEN - OOSTERBEEK - HEELSUM - RENKUM.

Inlichtingen gratis Bureau V. V. V. Stationsplein 15, ARNHEM en bij de Secretarissen der verschillende V. V.'s.